

नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या हद्दीतील मालमत्तांचे सर्वेक्षण करण्यासाठी जी.आय.एस.मॅपिंग प्रणालीची अंमलबजावणी करण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२०१५/प्र.क्र.१५७/नवि-३३

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई- ४०००३२

तारीख: २० जुलै, २०१५

प्रस्तावना -

भारतीय राज्यघटनेमध्ये केलेल्या ७४ व्या घटना दुरुस्तीनुसार सत्तेचे विकेंद्रीकरण करण्याच्या अनुषंगाने नागरी स्थानिक स्वराज संस्थांना स्वायत्ततेचा दर्जा देण्यात आलेला आहे. त्या अनुषंगाने स्वायत्त असलेल्या नागरी स्थानिक स्वराज संस्थांना स्वतःचे उत्पन्नाचे स्रोत उभा करणे आवश्यक असते. त्या अनुषंगाने नागरी स्थानिक स्वराज संस्थांच्या मुख्य उत्पन्नापैकी मालमत्ता कर वसुली हा उत्पन्नाचा महत्वाचा व सगळ्यात मोठा स्रोत आहे. राज्यातील नागरी स्थानिक स्वराज संस्थांमध्ये मालमत्ता कर वसुली करण्यासाठी सर्वसाधारण पध्दतीचा अवलंब केला जात असतो. तथापि सदर कर वसुली अपेक्षित प्रमाणात होत नसल्याने नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या आर्थिक परिस्थिती कमकुवत असल्याचे आढळून येते. त्यामुळे नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था या वित्तीय मदतीसाठी शासनाकडे वारंवार आर्थिक मदतीची मागणी करत असतात.

०२. राज्यातील बहुतांश नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये सध्या राबविण्यात येत असलेल्या मालमत्ता कर संकलनाच्या प्रक्रियेमध्ये मालमत्ता वसुलीचे प्रमाण कमी असणे, मालमत्ता विषयक थकबाकी मोठ्या प्रमाणात असणे, नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या हद्दीतील सर्व मालमत्तांचे सर्वेक्षण झालेले नसणे व त्यामुळे नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अपेक्षित उत्पन्न प्राप्त करण्यास अडचणी निर्माण होणे, मालमत्तांचे मुल्यांकन योग्य प्रकारे न होणे, मालमत्ता विषयक अभिलेखामध्ये अंतर्क्षेप होणे व मालमत्ता करसंकलन प्रणालीचे योग्यरित्या पर्यवेक्षण न होणे या समस्या आढळून येत होत्या. यामुळे मालमत्ता कर संकलन अपेक्षित होत नसल्याने नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना त्याचे दैनंदिन कामकाज पार पाडण्यासाठी व नागरिकांना अपेक्षित सेवा उपलब्ध करून देण्यास अडचणी निर्माण होतात.

०३. केंद्र शासनामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध पायाभूत सुविधांच्या योजनांतर्गत प्रकल्पांना मान्यता देताना केंद्र शासनाकडून नागरी स्थानिक स्वराज संस्थांना जी.आय.एस पध्दतीचा अवलंब करणे व मालमत्ता करवसुलीचे प्रमाण ८५ टक्के करण्याबाबत मालमत्ता करविषयक सुधारणांची अंमलबजावणी करणे बंधनकारक करण्यात आलेले आहे होते. तसेच राज्य शासनाकडून पायाभूत सुविधाबाबत राबविण्यात येणाऱ्या महाराष्ट्र सुवर्णजयंती नगरोत्थान महाभियानांतर्गत प्रकल्प मंजूर करताना मालमत्ता कराचे पुर्नमुल्यांकन तसेच मालमत्ता कराची वसुली ९० टक्के असणे बंधनकारक करण्यात आलेले आहे. तथापि बहुतांश नागरी स्थानिक स्वराज संस्था या सुधारणांची पूर्तता करित नसल्याने केंद्र व राज्य शासनाकडून पायाभूत सुविधांसाठी त्यांना आर्थिक सहाय्य प्राप्त होत नाही.

०४. उपरोक्त प्रमाणे बाबींचे अवलोकन केले असता राज्यातील नागरी स्थानिक स्वराज संस्थांचे वित्तीय आरोग्य सुधारणा करण्याच्या दृष्टीने नागरी स्थानिक स्वराज संस्थांच्या उत्पन्नाचा महत्वाचा स्रोत असलेल्या मालमत्ता करविषयक प्रणालीमध्ये सुधारणा करण्याच्या अनुषंगाने नागरी स्थानिक स्वराज संस्थांच्या

हद्दीतील सर्व मालमत्तांचे भौगोलिक माहिती प्रणाली (जी.आय.एस मॅपिंग) या प्रणालीच्या आधारे सर्वेक्षण करून नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या हद्दीतील मालमत्तांचे मॅपिंग/सर्वेक्षण करून सदर डाटा संगणकीकृत करणे बाबतचा कार्यक्रम राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. यावर सर्वकष विचारांती शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय -

राज्यातील नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांची आर्थिक स्थिती सुधारण्याच्या अनुषंगाने भौगोलिक माहिती प्रणाली (जी.आय.एस.मॅपिंग) प्रणालीवर आधारीत मालमत्ता करप्रणालीची राज्यातील क व ड वर्ग महानगरपालिका व सर्व नगरपरिषदा व नरपंचायतीमध्ये अंमलबजावणी करण्याच्या दृष्टीने खालीलप्रमाणे कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे.

अ. राज्यातील क व ड वर्ग महानगरपालिका, सर्व नगरपरिषदा/नगरपंचायतींना त्यांच्या हद्दीतील मालमत्तांचे जी.आय.एस. सर्वेक्षण व मॅपिंग नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयामार्फत करण्यात येईल.

ब. राज्यातील क व ड वर्ग महानगरपालिका, सर्व नगरपरिषदा/नगरपंचायतींच्या हद्दीतील मालमत्तांचे मॅपिंग/सर्वेक्षण करण्यासाठी विहित कार्यपद्धती अनुसरून एजन्सीची नेमणूक करण्यात येईल. सदर एजन्सी राज्यातील सर्व “क” व “ड” वर्ग महानगरपालिका, नगरपरिषदा/नगरपंचायतींच्या हद्दीतील सर्व मालमत्तांचे सर्वेक्षण व मॅपिंग करील. सदर एजन्सी निवडीचे काम अप्पर मुख्य सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान विभाग, संचालक नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय व सचिव, नगर विकास विभाग-०२ यांची त्रिसदस्यीय समिती करेल. सचिव नगर विकास विभाग नवि-२ हे समितीचे संयोजक (कन्व्हेनर) असतील.

क. सदर समिती प्रत्येक विभागातील “क” व “ड” वर्ग महानगरपालिका, सर्व नगरपरिषदा/नगरपंचायतींच्या हद्दीतील मालमत्तांचे मॅपिंग व सर्वेक्षण करण्यासाठी एजन्सी निवड करण्याची कार्यवाही करेल.

ड. राज्यातील ड वर्ग महानगरपालिका, सर्व नगरपरिषदा/नगरपंचायतींच्या हद्दीतील मालमत्तांचे सर्वेक्षण करण्यासाठी लागणारा खर्च नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयामार्फत करण्यात येईल त्यानुसार आवश्यक असणारा निधी राज्य शासनामार्फत नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयास उपलब्ध करून देण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१५०७३०१५१४२०२९२५ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(ज.ना.पाटील)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.

२. मा. राज्यमंत्री (नगर विकास) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
३. अप्पर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
४. अप्पर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
५. प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग(१), मंत्रालय, मुंबई-३२
६. प्रधान सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
७. आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई.
८. संचालक, नगर रचना, पुणे
९. महालेखाकार(लेखा व अनुज्ञेयता)-१, मुंबई
१०. महालेखाकार(लेखा व अनुज्ञेयता)-२, नागपूर
११. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई.
१२. अधिदान व लेखाधिकारी, फोर्ट, मुंबई.
१३. सर्व विभागीय आयुक्त,
१४. सर्व जिल्हाधिकारी,
१५. सर्व महानगरपालिका आयुक्त,
१६. मुख्याधिकारी, सर्व नगरपरिषद
१७. सहसचिव, अर्थसंकल्प, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१८. निवडनस्ती, नवि-३३